

CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Muntaner, núm. 22. ♦ Número solt, 25 cts; -l' any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l' any.

Any VIII

Barcelona 9 Maig de 1914

Núm. 340

SUMARI

Soliloquis d'En Lerroux

Soliloquis d'En Lerroux.

Histories extraordinaries d'Edgar A. Poe.-La Màscara de la Mort roja, per C. R. B. trad.

Les grans ciutats en l'evolució de l'història humana, (Conferència dada a la Joventut Nacionalista) per JOSEP MARTÍ SABAT.

Estudis Verdaguèrians.-De mística, (Període comprès entre «L'Atlàntida» i «Canigó»), per J. FORNELL.

De l'Assamblea de Falset.-La política viva, per JOSEP M. GICH.

Renúnciamen i Mort, (dels 60 als 89 anys de la vida de Miquel-Angel Buonarrotti, o siga del any 1535 al 1564) per JOSEP LLEONART.

A l'Ajuntament.-L'Exposició de Electricitat.-Sessió solemne.

De la premsa

Domingo Carles, per ROMAN JORI.

Informació

Jocs Florals de Lloret de mar.
De l'Institut d'Estudis Catalans.

En premsa

LA MERLA

per JOSEP LLEONART

Biblioteca "Illes d'Or"

Aquesta primeria de Maig ha vist dos fets memorables: l'un, la sessió solemne de l'Ajuntament on el Comitè de l'Exposició d'Indústries Elèctriques donà compte de sos projectes i parers; i les festes dites de la Pau, en les quals els nacionalistes republicans de la coalició — poquets nacionalistes, poquets — celebraren amb arroços populars i gambades pastorils llur batisme lerrouxista.

El senyor Lerroux assistí a tots dos actes. Sense que nosaltres tinguem el senyor Lerroux per un filòsof, ens apar que per força hagué de somriure davant les paradoxes de la vida política. En un dia, si fa o no fa, assentí a la exposició brillantíssima del senyor Cambó, verb el més autoritzat de la nostra ciutadania, i veié com assentien a sos tòpics artificials els senyors Carner i Corominas. Aquest fet li hagué d'aparèixer clarament: que la supeditació dels senyors Carner i Corominas a la seva potestat els reclusava d'un grau dins l'escala de valors culturals barcelonins. Abans deiem Lliga, Esquerra, Lerrouxisme. Ara, l'Esquerra i el Lerrouxisme han canviat llurs papers, i per tant han canviat de lloc. El Lerrouxisme, al·liant-se amb l'Esquerra, vol ésser partit de guerra, colla honorable, partit social afirmatiu: l'Esquerra, al·liant-se amb en Lerroux, fa republicanisme espanyol, revolució verbal, desdibuixaments ètics. El discurs del senyor Lerroux a l'Ajuntament és una nota d'autoritzada cooperació; els discurs dels nacionalistes republicans coalicionistes a les festes de la Pau mostren la desesperació sense

fre de la solterona a l'esplaiar la amargor de tota una vida exempta de requesta.

El senyor Lerroux devia dir-se, oint el senyor Cambó: Quina bella cosa deu ser tenir un ideal de trinca, i estudis, i una legió noble al voltant! I ésser modern, i sentir el mecanisme delicat i formidable d'una gran ciutat! Aprèn, ànima meva. I a més a més, col·labora. Ja no pots alçar-te contra de Barcelona, i aquest home és l'esperit de Barcelona que s'aixeca davant teu, el geni tutelar que, quan li plau, sab dir les paraules que tots hem de seguir. Perquè la mateixa vida espontania, es colora a les seves mans de sa propia color; i no és te una impressió de POBLE, — no de com-parseria, de POBLE — fins que la seva veu ha coordinat els homes.

I quan parlaven els senyors Corominas i Carner: Què fa aquesta gent? Voldrà complaure'm repetint tots els tòpics que fins a mi, que era altrament poderós, m'han fracassat? Jo els he volgut perquè em cambonitzessin una mica, perquè fessin vivent, eficient... català, què diables! I ara em tocarà a mí renovar-los a ells? S'han pensat que'ls cridava perquè disfrecessin les seves deries de República? N'hi ha per tirar el berret al foc! Agafo gent de carrera i d'Ateneu i se'm tornen estaquirotos, andròmines més velles que el Xic de les Barraquetes, que només saben parlar de la guerra i d'En Maura. Ai, ai, ai! Veiam si llur destí haurà estat esdevenir tant inútils, que fins s'hagin oblidat de les Bases de Manresa!

PERTENEC A LA BIBLIOTECA DEL ATENEU BARCELONÉS

Histories extraordinaries d'Edgar A. Poe

La Màscara de la Mort roja

La «Mort Roja» havia llargament devastat la contrada. Mai cap pesta havia estat tant fatal ni tant oiosa. La sang era el seu Avatar i el seu segell—la rojor i l'horror de la sang. Hi havien dolors agudes, un vèrtig sobtat, i després un profús sagnar pels porus i la dissolució de l'ésser. Les taques d'escarlata damunt del cos i especialment damunt del rostre de la víctima eren el bau de la pesta qui la tancava part de fóra de tota ajuda i tota simpatia dels seus proïmes. I l'agafada, el progrés i la deseixida de la malaltia, tot plegat era cosa de mitja hora.

Però el príncep Pròsero era feliç i intrèpit i sagaç. Quan els seus dominis foren mig despoblats, ell aplegà a la seva presència un miler d'amics sans i de cor alegre, d'entre'ls cavallers i dames de la seva cort, i amb ells se retirà a la profunda reclusió de una de les seves abadies encastellades. Era un vast i magnífic bastiment, creació del gust excèntric, i no obstant grandios, del príncep. Un mar fort i enlairat li feia de cinnyell. Aquest mar tenia portes de ferre. Els cortisans, una vegada entrats, portaren fornells i feixucs martells i soldaren els forrellats. Havien resolt de no deixar cap mitjà d'entrada als impulsos sobtats de la desesperació de fóra, ni de eixida als desvaris de dins. L'abadia fou amplament proveïda. Amb tals precaucions els cortisans podrien desafiar el contagi. El món part de fóra s'arranjaria com podria. Mentrestant era follia acorar-se o pensar. El príncep havia proveït a tots els estres de plaer. Hi havien joglars, hi havien improvizadors, hi havien ballarins, hi havien músics. hi havia Bellesa, hi havia vi. Tot això i la seguretat hi havia allí dins. A fóra, la «Mort Roja».

Fou sobre'l cloure's del cinquè o sisè mes del seu retret, i mentre la pesta s'enfurismava més violentment part de fóra, que el príncep Pròsero entretingué els seus mil amics amb un ball mascarar de la més rara magnificència.

Era una voluptuosa escena aquella mascarada. Però de primer deixeu-me parlar-vos de les sales on tingué lloc. Eren set—un seguit imperial. Dins molts palaus, aqueixos seguits formen una llarga perspectiva dreta, quan les portes plegadices són fetes córrer a sobre'ls murs de cada costat, de manera que la vista de la llarga extensió tota sencera és apenes desbordada. Aquí el

cas era força diferent, com podia hom esperar de l'amor del duc pel *bizarre*. Les sales eren tant irregularment disposades, que la vista no n'abraçava gaire més d'una d'un cop. A cada vint o trenta yardes, hi havia un brusc revolt, i a cada revolt un nou efecte. A dreta i esquerra, al bell mig de cada mur, una alta i estreta finestra gòtica guaitava sobre un corredor clos qui seguia les sinuositats de l'estada. Aquestes finestres eren fetes de vidres acolorits en armonia amb el to dominant dins la decoració de la cambra a la qual cada una se obria. La de l'extremitat oriental, era drapada, per exemple, de blau—i les seves finestres eren de un blau viu. La segona cambra era tota púrpura de ornaments i tapiços, i els vidres eren allí de púrpura. La terça era enterament verda, i verdes les finestres. La quarta era abellida i il·luminada color de taronja—la cinquena de blanc—la sisena de violat. La setena estança era rigorosament amortallada de tapiceries de vellut negre qui revestien tot el rostre i els murs i queien feixugament a plecs sobre una catifa de la mateixa roba i el mateix tint. Però només dins aquesta cambra, la color de les finestres no corresponia a la decoració. Els vidres aquí eren escarlats—de una intensa color de sang. Dins cap de les set sales no hi havia ni llantia ni canelobre entre mig de tanta profusió d'ornaments d'or esbarriats d'ací i d'allí o sospesos dels tegells. No hi havia llum de cap mena, ni de llantia ni de bugia dins tot el seguit de cambres. Però dins els corredors qui cenyien el seguit, just enfront de cada finestra, s'aixecava un enorme trespeus portant un braser de foc qui projectava els seus raigs través dels vidres acolorits i il·luminava enlluernadorament el sala. I així es produïen una munió d'aspectes llampants i fantàstics. Però dins la cambra de l'oest, la cambra negra, lo efecte del braser qui regalimava damunt les obscures draperies través dels vidres sangonents, era en extrem sinistra, i donava un aire tant estrany a les fesomies dels qui hi entraven, que ben pocs de lo aplec eren prou gosats per posar el peu dins l'enclòs d'ella.

Era aiximateix dins aquesta sala que es dreçava, contra'l mur de ponent, un gegantí rellotge d'èbenus. El seu pèndol brandava de un cantó a l'altre amb un tic-tac sord, feixuc, monoton; i quan l'agulla dels minuts havia fet el circuit

del quadrant i estava a punt de sonar la hora, eixia dels pulmons d'aram del rellotge un sò nèt i sonor i pregón i excessivament musical, però de una nota tant particular i de un tal èmfasi, que cada hora els músics de l'orquestra eren constrets a interrompre un instant la llur execució per escoltar el sò de l'hora; els valsadors aleshores cessaven per força en els llurs giravolts; hi havia un breu desconcertament de tota la joiosa companyia; i mentre les campanes del rellotge encara vibraven, observava hom que els més esbojarrats s'esgrogueïen, i els més vells i els més reposats es passaven la mà pel front com dins un fantaseig o una meditació boirosa. Però quan els ecos s'eren de tot en tot esvaits, una lleu enriallament escometia totduna la assemblea; els músics s'entremiraven i somreïen com de la llur propia nerviositat i follia, i es feien l'un a l'altre tot baix prometença que el vinent sonar del rellotge no produiria en ell cap emoció pareguda; i després, al cap de seixanta minuts (qui abracen tres mil i siscent segons del temps fonediç), arribava encara una altra sonada del rellotge, i era el mateix desconcertament i la mateixa esgarrifança i el mateix fantaseig de abans.

Però, malgrat d'aquestes coses, era una joiosa i magnífica orgia. Els gustos del duc eren força particulars. Tenia ell ull fi pels colors i els efectes. Menys mirava el *decorum* de la moda. Els seus plans eren temeraris i vehements, i les seves concepcions brillaven amb un llustre barbrè. Hi ha gent que l'haurien judicat boig. Els seus cortisans sentien prou que no n'era. Però calia oir-lo i veure'l i tocar-lo per estar segur que no n'era.

Ell havia dirigit, en gran part, l'abelliment mobiliari de les set cambres, en ocasió d'aquesta gran festa; i el seu gust personal havia guiat l'istil dels travesiments. Esteu segurs que eren cosa grotesca. Hi havia molt d'enlluernador, de relluent i de picant i de fantàstic—molt d'això que s'és vist després a *Hernani*. Hi havia molt de bell, molt de capricios, molt de *bizarre*, la seva mica de terrible, i no pas poc qui excitaria basca. Era com una munió de somnis qui paonejaven d'ací i d'allí dins els set salons. I aquests somnis se contorcien en tots sentits, prenent la color de les cambres; i feien que la estranya música de l'orquestra no semblés sino l'eco del llur pas.

I de tant en tant snoa el rellotge de èbenus de la sala de vellut. I aleshores, per un moment, tot s'atura, tot és silenciós, salvant la veu del rellotge. Els somnis són glaçats, rígids en les llurs postures. Però els ecos de la sonada van

morint—no han durat més que un instant—i totjust són departits que flota arreu una lleugera, mal somorta rialla. I la música s'infla novament, i els somnis se reviscolen i es contorcen d'ací i de allí més alegrement que mai, prenent el tint de les finestres acolorides través de les quals regalimen els raigs dels trespeus. Però cap a dins la cambra qui és avall de tot a ponent de tots set, ara no hi ha cap màscara qui s'hi aventuri; perquè la nit avança; i través dels vidres sangonents hi afluix una llum més roja; i la negror de la fúnebre draperia esfereix; i si algú s'arrisca a posar un peu damunt el fúnebre tapiç li vé del rellotge d'ébenus una sorda tocada més solemnement enèrgica que qualsevol qui arribi a les orelles dels qui es deporten dins la joia allunyats de les altres sales.

Però aquestes altres sales eren atapades, i el cor de la vida hi batia més febrament. I la festa continuava en terbrés, fins que va començar el sò de mitja nit dins el rellotge. I aleshores, com jo he dit, la música féu atur; i les evolucions dels valsadors s'aquietaren; i com suara hi hagué una ansiosa immobilitat de tota cosa. Però aquesta vegada la campana del rellotge tenia dotze cops per sonar; i així esdevingué, per ventura, que amb més temps, més penosament s'esmunyí dins les meditacions dels qui pensaven entre aquella munió en festa. I així mateix esdevingué, per ventura, que abans que els últims ecos de l'últim cop se fossin completament entonzats dins el silenci, moltes persones d'aquesta munió havien tingut lleure d'adonar-se de la presència d'una figura emmascarada qui fins aleshores no havia deturat l'atenció de ningú. I la brama d'aquesta intrusió havent-se escampada en un xiuxiu a l'entorn, a la llarga muntà de tota la companyia un brunzit, un murmuri significatiu de

desaprobació i de sorpresa, — després, finalment, de terror, d'horror i de fàstic.

Dins una assemblea de fantasmes tal com jo l'he descrita, hom suposa bé que una aparició ordinària no podria haver causat una tal sensació. Cert que la llicència carnavalesca de la nit era gairebé il·limitada; però la figura en qüestió havia passat la extravagància d'Herodes i anat enllà dels límits tant indefinits del decorum del príncep. Hi ha dins els cors dels més eixelebrats, cordes qui no poden ser tocades sense emoció. Adhuc amb els més perduts, pels quals vida i mort són igulment un joc, hi ha coses amb les quals hom no pot jugar. Tota la companyia semblava aleshores sentir profundament que dins la vestidura i el comport de l'intrús no existia ni enginy ni conveniència. El personatge era alt i escardalenc, i amortallat de cap a peus amb els arreaments de la tomba. La màscara que li amagava el rostre era tant ben feta per representar la fesomia de un cadavre enravenat, que la més minuciosa anàlisi hauria difícilment descobert el frau. I noresmenys, aquells folls gatzarers haurien comportat per ventura, si no aprovat la plaseria. Però la màscara havia anat fins a adoptar el tipus de la Mort Roja. La seva vestidura era empastifada de sang,—i el seu ample front amb totes les faccions de la cara, eren esquitxades de l'horror escarlata.

Quan els ulls del príncep Próspero caigueren sobre aquesta imatge d'espectre (que, amb un lent i solemne moviment, com per millor sostenir el seu rôle, es passejava d'ací i d'allí entre'ls valsadors),—se'l vegé de primer entuvi convulsionat per una violent esgarripança de terror o de fàstic; però, totduna, el seu front s'enrogí de ira:

—«Qui gosa», — demanà ell amb veu ronca als cortisans que li eren a la vora

— «qui gosa insultar-nos amb aquest escarn flastomador? Agafeu-lo i desemmascareu-lo — que nosaltres sapiguem qui tenim de penjar dels marlets a punta de sol!»

Era dins la cambra de l'est o cambra blava, que s'estava el príncep Próspero quan ell pronuncià aquestes paraules. Elles resonaren fortament i neta través dels set salons, perquè el príncep era un home imperiós i robust, i la música havia emmudit a un senyal de la seva mà.

Era dins la cambra blava que s'estava el príncep Próspero, amb un grup de pàlids cortisans al costat seu. A la primeria, mentre ell parlava, hi hagué dins aquest grup un lleu traüt endavant en la direcció de l'intrús, qui fou un instant a mà d'ells, i qui ara, amb passa deliberada i majestuosa, s'atancava més i més cap al príncep. Però per conseqüència de una indefinible terror que l'osada arrogància de la disfrega havia inspirada a tot l'aplec, no es trobà ningú que li posés la mà assobre per agafar-lo; talment que, sense empatx, ell passà a una iarda de la persona del príncep; i mentre que la vasta assemblea com per un sol impuls, reculava del centre de les sales cap els murs, ell féu el seu camí sense interrupció, amb la mateixa passa solemnia i mesurada que l'havia caracteritzat de bell entuvi, de la cambra blava a la púrpura — de la púrpura a la verda — de la verda a la taronjada; — d'aquesta a la blanca, — jencara d'aquí a la violeta, abans que ningú hagués fet un moviment decidit per deturar-lo.

Aleshores fou, totavegada, quan el príncep Próspero, engollint per la rabia i la vergonya de la seva covardia d'un moment, se llençà precipitadament través les sis cambres, sens que el seguís ningú; perquè una terror mortal s'era ensenyorida de tothom. Ell duia enlaire un punyal nu, i s'era atancat impetuo-

Editorial Ibèrica, Passeig de Gràcia, 62-BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Preu de l'obra:

Per subscripció, pagament a la bestreta

Rústega Ptes. 35
Tela 45

Acabat el temps de la subscripció la obra valdrà

Rústega Ptes. 45
Tela » 50

sament a tres o quatre peus de la figura que es retreia, quan aquesta última, essent arribada al cap d'avall de la estança de vellut, es girà tot de sobte i afrontà el seu percaçador. Hi hagué un crit agut — i el punyal lliscà amb un llampec sobre'l tapiç funeral on el príncep Próspero queia mort un segon després.

Aleshores, invocant el ferotge coratge de la desesperació, una munió dels gatzarers se llençà totduna dins la cambra negra, i agafant la màscara, l'alta figura del qual s'aixecava erta i immòbil dins l'ombra del rellotge d'èbenus, ells se sentiren ofegats per una inexpressable horror, al trobar que sota els llenços de la tomba i la màscara cadavèrica que ells havien empunyat amb una tant barroera violència, no s'hi allotjava cap forma tangible.

I ara fou regoneguda la presència de la Mort Roja. Ella era vinguda com un lladre de nit. I un per un els convidats caigueren dins les sales de l'orgia xopes

de un rou de sang, i cadascun morí dins la postura desesperada de la seva caiguda.

I la vida del rellotge d'èbenus s'esvai amb la de l'últim dels gatzarers. I les flames dels trespeus expiraven. I les Tenebres i la Ruina i la Mort Roja tingueren sobre tota cosa imperi il·limitat.

Trad. C. R. B.

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Segon llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0.75 cts.

Se troben de venda a la Casa Lluís Gili, Editor i llibrer, Clarís, 82, i a nostra Administració.

Les grans ciutats en l'evolució de l'història humana

Conferència dada a la Joventut Nacionalista

(Acabament)

Mes si bé durant l'edat mitjana, i sobretot cap a la seva fi, se va preparant en tota l'Europa una pregonia transformació social i política, els agents principals de la qual venen a ser les grans ciutats de dita època (1), no obstant tal transformació social i política, o sigui la normalització jurídica de la Nacionalitat, realment esdevé més perceptible, per la major força i precisió que pren aqueixa idea, tant com van avançant els temps. Es propiament en els segles moderns que les Nacionalitats van prenent una consciència definida i plena d'elles mateixes, de llur realitat actual i de llur futura missió a cumplir; és també en aqueixes modernes centúries en les quals les grans ciutats, que durant els confosos temps mig-ivals havien dins d'estrets límits i amb escassa influència exercit una acció propulsora de creació nacional, continuen amb superior força i amb més variats i poderosos medis, a servir de nuclis de coessió i engrandiment nacionals. Es veritat que molt diferent resulta la intensitat de la influència i el seu caràcter, que modernament exerceixen les grans ciutats, comparada amb la que exercien en els temps mig-ivals, puix també són molt diferents les circumstàncies polítiques,

econòmiques i socials que avui envolten el món civilitzat, de les que allavors imperaven.

Les grans ciutats actuals, segons la meua manera de veure, venen a ser, també com un resum, com el *substratum* de les Nacionalitats, per la immensa força social que duen acumulada, i que fa originar, segons com, crisi de avenç o de decadència, determinar orientacions noves en les respectives comunitats polítiques, fent, en una paraula, que les normes i accentuacions que dins elles va prenent la vida social, produeixin desseguida i amb intensitat, repercussions en tot el cos de la Nacionalitat corresponent. Però a més ha arribat a ser tanta sa virtualitat creadora, que fins poden, amb el mateix caràcter fonamental que avui tenen, determinar una futura concreció jurídica de superiors organitzacions socials, que en molts punts depassin en perfecció la Nacionalitat mateixa. Així és que no crec, com diu Tarde, que la Nació, sigui el grup social que ha de fer desaparèixer la importància del grup urbà, de la gran Ciutat, per quan més aviat és la Nació qui deu en gran part sa vitalitat a la força espiritual de ses grans agrupacions urbanes; no valent en contra de això la subtil distinció que aquell sociòleg fa, al dir que la importància que modernament adquireix la capitalitat d'un poble és de naturalesa nacional, i no especialment urbana; tant, que si com po-

dia ben succeir en l'avenir, no hi hagués capitalitat política única i permanent, la disminució de la vida urbana comparada amb la vida nacional, apareixeria amb marcada evidència.

En això precisament em penso que descansa la fonamental distinció de la nostra època sobre aqueix aspecte, comparada amb les darrerries de la història grega. Encar que els dos períodes aqueixos de l'història humana, ofereixin un semblant floreixement de ciutats, de tal manera que si Aristòtil per deixar-nos un quadre fidel de la vida política i social del seu temps, no fa més que anar estudiant aqueixa en les grans ciutats que visita, aiximateix quasi podria fer-se avui, per quan en elles és aon se concentra, se resum i es difón tota l'energia, totes les idealitats i aspiracions socials i polítiques, no obstant les ciutats gregues eren tan sols un compendi, una darrera paraula de l'evolució política humana fins aquells temps, sense que en absolut tanquessin dins de si el germen, o un principi de germen de noves formes polítiques que poguessin devenir, ja que per arribar a ser possible l'existència de la nacionalitat fou precisa la normanització del món i el trasbalsament de les invasions germàniques. En canvi, respecte de les ciutats modernes, crec que a la vegada que venen a ser, com hem dit, el resum, el *substratum* de la Nacionalitat, que enclou tota l'evolució política moderna, poden naturalment, i només que per un gradual desenrotllament de allò que ens tanquen, arribar a determinar l'eclosió de llunyanes organitzacions.

Mes si bé essencialment presenta un semblant caràcter tota l'evolució de les grans ciutats, des dels darrer temps de l'edat mitjana fins avui, no obstant un subperíode se pot, o millor, s'ha d'establir en un tant llarg espai de temps, en el referent a tal evolució, puix que marcadíssims són els trets distintius que presenta; i aqueix subperíode és el que comprèn aproximadament la segona mitat del segle XVIII i tot el XIX.

En efecte, durant les dugues centúries darrerres, la vida social d'Europa ha sofert tals i tant profundes modificacions, que han determinat un camí radicalíssim en la contextura de les nostres societats. Resultat de variades causes — major desenrotll i perfeccionament de les empreses colonitzadores, intensa i ben ordenada centralització administrativa en els grans Estats, primers grans increments del maquinisme, intens, desenrotll de les vies de comunicació, i sobretot, podríem dir, un cert esperit general del temps —, a mig segle XVIII s'operà en gran escala, un desplaçament de la població en els Estats d'Europa de més vitalitat. Allavors fou quan prengueren grosses proporcions les grans ciutats, en perjudici momentani i sensible de la vida rural; allavors, podríem dir que s'acompleix respecte de les grans ciutats aquella llei d'una creixent con-

(1) Segons Bücher (*Etudes d'histoire et d'economie politique*—p 815) així al acabament de l'edat antiga,—com al de l'edat mitjana és a dir, dugues èpoques de civilització intensa e integral—, se va produir una forta aflluència de les poblacions rurals vers les grans ciutats.

centració i una inevitable dissolució que Gumplowig aplica al poder central de l'Estat i als poders inferiors.

Així es comprèn que un fenomen tant general com és la creixença de les ciutats modernes, i l'èxode rural corresponent, només pugui explicar-se per aquelles causes generals que començaven a determinar la constitució del mercat internacional, la centralització dels mitjans de producció i de canvi, i com a conseqüència, la dissolució de l'antiga economia rural, i la ruina de les indústries domèstiques primitives. Mes l'important, és constatar el fet social aqueix, del gran increment de l'urbanisme des del segle XVIII, puix les causes concretes i immediates que en cada cas determinaren i determinen les corrents migratories d'un gran centre o ciutat, són molt difícil d'establir, atesa la deficiència i l'atràs en què es troben encara la Estadística i la Demografia. S'ha d'advertir però que és avui acceptada generalment, la teoria dels demografs alemanys i anglesos, qui creuen que les immigracions de les grans ciutats se verifiquen per etapes succesives, és a dir, per cercles de territori que s'eixamplen; de manera que la major part dels immigrants, vénen del territori veí a la ciutat, el qual al despoblar-se determina una nova corrent d'emigració del territori que l'envolta, i així successivament.

Subsistint com subsistiren, augmentades encara amb intensitat, totes aquelles causes generals, durant el segle XIX, és natural que també anés creixent més i més el gran urbanisme, en perjudici quasi exclusivament de la població rural. En efecte, ha sigut en la passada centuria, que en tots els Estats civilitzats—més, com més rics i forts eren,— hem vist formar-se aqueixes abans inconcebibles ciutats, que han originat una veritable revolució social, per efecte de les noves qüestions que en l'ordre econòmic i moral principalment, han plantejat desseguit, amb trascendental urgència.

I aqueixa excessiva i ràpida creixença de les ciutats, originà en la part més dèbil del cos social a despeses de la qual es produïa tal creixença, una pregona crisi, una continuada protesta, un progressiu malestar. La nota dominant de la psicologia social durant gran part del segle XIX, podem dir que ha estat l'imperi d'un antagonisme irreductible entre la ciutat i el camp: aquella despoblava aqueix, a la vegada que dins de sí, anava creant-se conflictes i plantejant-se continuades qüestions morals i econòmiques; el camp anava empobrint-se i perdent energies en benefici de la ciutat, sens que obirés encara nous horitzons de benestar, positives compensacions.

Mes en la incessant evolució social se han operat canvis, i han aparegut factors que han donat per resultat fer desaparèixer en part, ja avui, i més segurament demà, l'antagonisme aquell, que si hagués durat molt, hauria sens dubte

produït fatalíssimes i irreparables conseqüències. Per altra part, també s'ha de tenir en compte que era massa radical, de massa transcendència, la transformació política i social que representava aquell ràpid increment de les grans ciutats modernes, perquè pogués realitzar-se i sedimentar-se tal transformació, sense passar abans per un període de tanteigs i de crisis que'n podríem dir de estabilitat.

Es impossible negar que des de fa uns cinquanta anys, s'hagi produït una certa modificació en les condicions de l'evolució social, que facin menys necessari el desenrotll indefinit de les concentracions urbanes; jo no crec pas que durant la cursa del segle XX, sigui indispensable, per exemple, al progrés britànic, americà o francès, que Londres, New York o París continuïn creixent com ho han fet en el segle XIX, puix altres factors socials vindran sens dubte a ajudar a la obra de l'aglomeració urbana, sens que per això la facin inútil. Si abans entre la ciutat i el camp hi havia com a principi regulador aquell antagonisme, aquella forta oposició de interessos i aspiracions, avui no hi ha dubte que's tendeix a què entre les dues categories socials hi regni una certa compenetració de fins, que en darrer resultat, ha de servir per a fortificar més la contextura íntegra del cos social de la nacionalitat. Aquella lluita que durant quasi tot el segle XIX s'ha mantingut entre l'indústria com a representació dels interessos econòmics i socials urbans, i l'agricultura, com a representació dels rurals, va desapareixent, perquè donades les actuals condicions de les societats, se van solidaritzant les antigues forces socials, buscant-se en la armonització de totes elles una major suma de fecunditat per a cada una.

I aqueixa armonització de les forces socials, representatives fins ara d'interessos antagònics, jo crec que's farà, no sols no rectificat el curs de l'evolució humana seguit fins ara, sinó ans al contrari, més aviat marcant-se més la línia de tal evolució; és a dir, que en lloc de poder-se preveure un estancament o una decreixença de les grans poblacions, més aviat se anirà accentuant la prosperitat sobretot d'aquelles que responguin a veritables necessitats del poble respectiu. Així com la raó de la superioritat social que representen les aristocracies vives i veritables, depèn sempre d'una superior adaptació de sos individus per la presumpta llei d'herència de les aptituds, a les idees i necessitats de cada època; de igual manera les grans ciutats, per la major cura, per la més perfecta transmissió que s'hi opera dels avenços socials, disposen de més coneixements i recursos per poder vèncer en la lluita per la civilització, a les petites agrupacions humanes. Les grans ciutats, podem dir que son les aristocracies impersonals de les èpoques democràtiques.

A August Comte, malgrat el trobar-se en el període de més fadigosa laboriositat de la creixença de les ciutats contemporànies, feia remarcar la llur essencial raó de ser al dir que «*creant noves necessitats i inconeguts obstacles socials, també desenrotllaven espontaniament nous medis, no tan sols en benefici del progrés en general, sinó també per al mateix ordre intern de la societat, centralitzant més i més les diverses desigualtats físiques, i donant una creixent ascendència a les forces intel·lectuals i morals, sempre mantingudes en una situació de subalternitat en tota població reduïda.*» (1).

Y si en major o més petita dosi, totes les grans ciutats de la Historia, han tingut aqueix caràcter de renovadores, de impulsores del predomini de les forces intel·lectuals i morals, molt més el tenen modernament, en què aquelles vénen a ser ja, per la perfecció i desenrotll dels elements que les componen com un organisme, en lloc de ser més aviat una senzilla i primitiva aglomeració, com abans eren principalment. La ciutat antiga i la de l'edat mitjana s'estenia esdevenint més populosa, sens que generalment la part d'organisme social que representava s'enriquís en proporció d'orgues més diferenciats; carrers enters estaven destinats als curtidors, als tintorers, als bescanviadors, sens per això substituir-se a sos tallers o obradors, qualque fàbrica, qualque manufactura, qualque banca superior aon les respectives funcions econòmiques fossin millor combinades. Precisament aqueix aspecte de part d'organisme social més perfeccionat que representen les modernes ciutats, comparades amb les antigues, es ço que crec que pot fer pressuposar per a elles una superior ascendència i una més intensa fecunditat futura.

Moltes vegades jo he pensat, elegint o recordant aquelles profundes observacions de Carlyle sobre l'influència en general dels Héroes, i sobre'l sentit de lo Heroic en la historia humana, que analògament, les grans ciutats venien a ser com una mena de Héroes en l'evolució política i social humana sota'l punt de vista col·lectiu. Si'ls Héroes segons Carlyle han sigut els guiadors dels homes, els que han proporcionat els models, i en cert aspecte, els creadors de tot allò que la massa general dels homes ha intentat fer o conseguir, també les grans ciutats han estat sempre les que han conduït i dirigit a tots els pobles, les que han ideat i realitzat primer allò que després han anat fent totes les altres agrupacions humanes inferiors. En resum, que allò que Carlyle parlant com a individualista, diu dels Héroes, me sembla que es pot dir sota un aspecte orgànic-social de les grans ciutats.

Mes aqueixa moderna i progressiva creixença i enrobustiment de les grans ciutats, ha originat entre alguns pensa-

(1). Cours de philosophie positive—t, I V, p. 454-56.

dors i sociòlegs protestes i oposicions, fonamentades en els reals o suposats abusos i deficiències que tal creixença i enrobustiment suposen. Com és natural, començaren aquestes protestes i oposicions contra la vida ciutadana quan se inicià ràpidament la creixença d'aquella i son, allavors, irreductible antagonisme amb la vida rural. Rousseau, que és el primer de la serie de polítics romàntics i sentimentals, ja digué que «els prejudicis i la opinió, refermant el resultat dels sistemes polítics, amunteguen els habitants de cada país, tant sols en alguns punts del territori, deixant tota la resta deserta; de tal manera, que pera fer brillar les capitals, se despoblen les nacions.» (1).

Aqueix sentit de primitivisme de Rousseau, que en part fou una elaboració de la ciencia i de l'esperit de l'època en que visqué, ha sigut la font on han begut tots els qui amb sentit utòpic-socialista, o amb caràcter individualista desenfrenat, durant la primera mitat del segle XIX han exaltat un necessari i imminent retorn a la natura; i si bé avui aqueix sentit de sociologia sentimentalista ha desaparegut en gran part, no obstant encara perdura, per quan el belga Vandervelde, per exemple, arribà a dir que «les causes de l'exòde rural contemporani, essencialment, no difereixen de les que impulsaren en altre temps els Barbres a llençar-se sobre'l món antic», la qual cosa dita així, sense cap distinció a fer, a més de ser inexacte, perquè moltes altres causes té aquell fenomen, en canvi els efectes, dels que no'n parla Vandervelde, són molt diferents, puix els antics barbres, destruïren del tot la vida de gran propietat i de Ciutat, que tant esplèndidament va florir en els últims temps de l'imperi romà, mentre que l'exòde rural d'avui contribueix a fer les grans Ciutats, que són també grans centres de civilització.

La raó d'aqueixos sofismes romàntics cantant totes les perfeccions del ruralisme i les abominacions de l'urbanisme, consisteix en l'esperit simplista que veu tant sols un aspecte d'un problema complexíssim, que tenen els qui els formulen. L'actual extraordinari desenvolupament de les grans ciutats, obeeix a una invencible corrent de la vida civilitzada, i per tant, ha de canviar la manera de ser de l'ambient social humà, per poder implantar un altre sistema de convivència humana; fins si es considera des d'un

(1). *Nouvelle Héloïse.*

punt de vista isolat la qüestió de la superioritat de la vida urbana o de la rural, es veuria que des de quasi tots els punts de vista mostra una incontestable preeminència la vida urbana, podent recordar per això, que en general, totes les literatures, parlen del tipus de l'home i de la vida rústega, amb evident sentit d'inferioritat; a més de que els sentiments que constitueixen l'estructura fonamental de l'ànima dels homes del camp, són pocs, toscament delineats i colorejats; observant-se, en canvi, certa profunditat, infinides irisacions, en la psiquis de l'home qui viu i lluita dins l'agitació de la vida industrial i intel·lectual dels grans centres urbans. I si individualment ofereix més riquesa i complexitat, major perfecció, el terme mig de l'esperit individual urbà, també col·lectivament ha de ser més alta i fecunda la vida urbana que la rural.

En resum, crec que les grans ciutats modernes, no tant sols tenen gran importància, com ja Adam Smith regneixia, per a l'activitat dels canvis, la divisió del treball, i en una paraula per a l'efectiva potencia econòmica de l'esforç humà, sinó que a més se poden considerar com els colossals laboratoris a on se fusionen les races, a on s'anul·len els instints hereditaris imperfectes, a on se neutralitzen els sentiments exclusivistes i els prejudicis obstinats, a on per consegüent, se formen les masses amorfes compostes d'individus tots d'una certa variabilitat i d'una ductilitat mental, que'ls fa aptes per a emmotllar-se a totes les condicions noves d'una societat en curs de transformació i d'ascendència vers els ideals.

I si d'aqueixes consideracions generals en fem aplicació a Catalunya, encara potser en sorgirà més clara la veritat del que acabem de dir. Sempre en tot el desenvolupament de la nostra historia, ha estat sobretot Barcelona, la que ha anat gloriosament encarnant les generals aspiracions de la terra catalana; la que ha condensat tots els sentiments col·lectius del nostra poble; la que ha graduat la riquesa i vida material de tot Catalunya, per quan les èpoques de prosperitat d'aquella, són també quan Barcelona és estada gran i rica; i ha donat lleis mercantils a tots els pobles mediterranis; i ha exercit en terres hispàniques i en la mar llatina una senyoria espiritual, mesurada, correcta, plena de seny, com deia el nostre Ausies March, i

que no deixava de ser fecunda, en mig de ses reduïdes proporcions i poca intensitat.

I en els períodes d'adversitat general, de desencoratgement i desorientació política col·lectiva, ha sigut també Barcelona l'àngel de la redempció de Catalunya, qui aplegant els restes d'energies socials per tota la nostra terra acumulades, ha reaccionat vigorosament per a tornar-se a enriquir, enriquint tot Catalunya; a enfortir-se, a polir-se i orientar-se, enfortint, polint i orientant la terra catalana; i ha sigut Barcelona per fi, qui ha sabut anar conservant tot el tresor espiritual de les passades generacions catalanes per, com a santa reliquia, poder-lo convertir en germen de futures empreses civilitzadores.

I és que Barcelona no és, ni ha sigut, tant sols una població gran; és estada i és, cada dia més, una gran ciutat; això és, un centre urbà dotat d'un poder condensador d'energies col·lectives i alhora posseïnt una màgica virtut expandidora de tot allò que s'elabora en son sí.

Per això és que podem esguardar amb serenitat i confiança ei pervindre; per això és que podem ser optimistes respecte a la sort futura de la nostra terra, perquè tenim i hem tingut una vera gran ciutat. I mentre al món civilitzat hi hagi grans ciutats a on amb vigoria d'esperit i forces de joventut treballin per l'ideal humà; mentre la nostra Barcelona continui servant l'esperit tradicional català i la santa embranzida de renova que sempre ha tingut, progressarà la comunitat dels pobles civilitzats i Catalunya arribarà a ocupar-hi un lloc d'honor.

JOSEP MARTI SABAT

El millor **Cafè** és el torrefacte de **La estrella**.—Carme (Davant de Betlem).

Biblioteca "Illes d'Or"

La més selecta de les Biblioteques literaries

1 pta. el volum

Les illes d'Or.—de F. Mistral (trad. Maria Antonia Salvà).

Vida al pas.—Per Joan Maragall.

Somnis.—per Guerau de Liost.

Se troben de venda a la Casa Luis Gili. Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

ROYAL

Rambla dels Estudis, núm. 8

◆ Cada tarda Tè-concert ◆ Souper-concert a la sortida dels teatres ◆

RESTAURANT * Menú des de 5 pessetes

El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunchs

Estudis Verdaguers

III

De mística

Període comprès entre «L'Atlàntida» i «Canigó»

Un cop s'hagué desempellegat Mossén Cinto de l'obsessió que atormentà sa juvenesa, donant al públic el poema qui havia per assumpte la submersió del continent atlàntic, va recordar-se que, sojornant a Vinyoles d'Orís, son cor li havia dictat belles poesies, esplais dels ben arrelats sentiments cristians que hi niaven i, dos anys després de premiada «L'Atlàntida», en els Jocs Florals de 1877, enriquí la literatura catalana amb el volum «Idilis i Cants místics», compostos la major part mentre exercí el vicariat en la parroquia susdita (1871-72).

El clam de joia amb què la crítica rebé les exquisideses de forma i de sentiment copçades en els «Idilis i Cants místics» i l'ocasió d'un concurs poètic per a celebrar el mil·lenari de la Patrona de Catalunya, feren que Mn. Cinto seguís delitant l'esperit de sos compatricis amb nous aplecs de poesia religiosopopular titulats «Cançons de Monserrat» i «Llegenda de Monserrat», premiada aquesta amb la cítara d'or i argent en el certamen esmentat adés (1880). Pel llur assumpte i per la filiació poètica de l'autor llur ja's compendrà que l'invasió de l'element popular hi deu ser notabilíssima, fertilitzant l'estre den Verdguer als sediments depositats en l'imaginació i al cor d'ell en son permanent contacte amb el dir i el sentir del poble:

«Pastora moreneta,
vos que'ls peixeu les flors,
amb els anyells i ovelles
guardau-me a mi i tot:
 la vida mia,
guardau-me a mi i tot,
 la mia Amor.»

Més endavant (1885) sentí ferida la fibra coral d'amor al pròxim i amb el nom de «Caritat» publicà un petit volum amb la venda del qual contribuí a la general almoïna en favor dels damnificats pels terratrèmols d'Andalusia. S'hi troba un xic de tot en el tomet: paràboles plenes de gracia («L'etzevara i la flor») i narracions llegendaries («El Rector de Vilanova», «La quèreta», «El bruch»); composicions idiliques («El lliri blau», «Jesús als nois»); altissonancies èpiques («La Caritat»); etc.

Ja l'any 1882 s'havia publicat formant part del llibre «Nacional Homenaje de las Ciencias, Letras y Artes españolas al Sacratísimo Corazón de Jesús», un poema de Mn. Cinto anomenat «El Somni de Sant Joan» qui no's donà al públic en volum apart fins cinc anys més tard. L'obra provocà molt diversos judicis de la crítica, però a nosaltres sols interessa saber per ara que son autor hi feu, com en les ja esmentades, un recull de religiosos esbarjos de son cor, depurant-los cada vegada més, d'influències forasteres.

Tenint en compte que la primera obra publicada de Mn. Cinto fou de caràcter religiós (1), aparentment torna, doncs, sobre ses petjades després de publicada «L'Atlàntida», mes sols és en aparença, car ja demostrarem en articles anteriors que la tònica poètica d'En Verdguer no la trencava aquest poema. La correntia espiritual de son autor, iniciada en «Dos màrtirs de ma patria», feu com la de quelques rius que desapareixen en certs indrets per a ressorgir més enllà de llurs curses, puix no's perdé, mes s'amagà, i, cercant-la amb daler, pot trobar-se, com les aigües d'aquells, amarant les terres en què es fon.

En l'autor dels «Idilis i Cants místics» s'hi endevina totseguit l'ànima de qui, essent un infant de cinc anys, arramella unes humils flors bosqueroles per fer-ne ofrena a la Verge, i:

«Quan a la tarde el presentí al bon mestre
cada infantó li presentava el seu;
era jo el més petit i lo menys destre;
de tots los rams fou lo pitjor lo meu.
Lo vegí caure i rodolar pel sostre,
mentre els altres, quiscun en son pitxer,
pujaven a enramar la imatge vostra,
reina gentil de mon amor primer.
Vegí mes flors als peus dels qui passaven,
donant-los amb la vida lo perfum;
vegí com se marcien i esfullaven
ai! com les trobes que ara dono a llum!
Lo que plorí aquell ram fou sense mida;
no'm podia la mare aconortar.»

Amb aquesta poesia publicada en «Aires del Montseny» En Verdguer ens

(1) «Dos màrtirs de ma patria» sortí per folletí del «Eco de la Montaña», de Vich, l'any 1865. Tenia aquest poemeta un regust castellà tant fort que son mateix autor eregué del cas sincerar-se'n en unes planes en prosa que veieren la llum en el mateix folletí.

ensenya que Maria i les flors, amors primeres del poeta, li guanyaren el cor ja de bona hora, i s'hi agermanaren; l'amor del cel i la de la terra s'hi ajunten en ses més idealitzades concrecions, i les característiques del religiós poeta camperol se manifesten en els versos copiats, on ens conta als cinquanta anys, ses impressions de nin. El poeta místic-popular que fou Mn. Cinto, car ell fongué en una sola peça aquestes dues branques de la poesia, sentia de la mateixa manera al declinar la vida que en el balbuçig sentimental dels primers anys. El Mn. Cinto que ans de morir apomellava les «Flors de Maria», és idèntic al nin de sa poesia «A la Verge».

I és que la bona mare del poeta, de pura sava catalana, amava les cançons del poble i llegir vides de sants, úniques lectures de la gent senzilla en aquella època. Amb unes i altres nodrí espiritualment son fill, i de aquesta conjunció nasqué qui havia de donar la fórmula poètica de l'ànima catalana.

Franc i senzill és nostre poble, i franca i senzilla és la poesia de nostre Verdguer. L'esperit tradicional català és tant cristianament religiós que, segons el savi Dr. Torras i Bages, Crist fou l'Orfeu de Catalunya; doncs bé, la poesia de Mn. Cinto respòn a aquest sentir del poble seu, car ell és un poeta místic a la manera popular, és a dir un místic d'espontaneïtats afectives, no un místic d'especulacions mitològiques, ni teològiques, ni transcendents de cap altra mena. El seu misticisme té les arrels a l'entranya popular i per aixó tendeix a la narració, fins al punt de que en les obres més típiques, com ho és a nostre juí el «Sant Francesc», la forma narrativa arriba a envolcallar i apagar la vibració lírica.

Adhuc en les poesies on predomina l'element subjectiu, si els versos són encosos de sentiment, en canvi ragen frescos i armoniosos de forma com fonts jolives d'una aubaga delitosa. El fons líric les allunya de nostra poesia popular i les acosta un poc a l'escola mística castellana, la influencia de la qual s'hi dibuixa netament, però les imatges i els caients resten amb característiques nostrades. L'ànima del poeta és pregonaament religiosa, sa religiositat s'escalfa poèticament i brilla en versos ingenus com els de tota poesia popular, rublerts d'imatges tretes, també com les d'aquesta, de la naturalesa i que s'expliquen per la constant convivència amb elia del poeta; ocells i flors n'hi donen el major nombre, i l'afició als diminutius és, tan mateix, ben popular també, perquè el poble amb sa mania d'habilitat literaria troba molt avinent expressar així

la dolçor dels sentiments; és la forma més primitiva i encara té l'aventatge de que dona els consonants a manta:

«Me trobarà glaçadeta,
puix sens lo sol de l'amor
res se'm beu la rosadeta
de les llàgrimes que plor.»

Fins l'ús de consonancies defectuoses descobreix en Mn. Cinto al poeta essencialment popular. Les poesies d'ell n'estàn plenes d'aquests descuits, i també n'estàn nostres cançons de la terra:

Del bon Jesús al cor
ha nat l'herba d'amor.

—
Jo la he sentida aprop
i per haver-ne un glop.

—
M'heu lligat amb flonjos llaços
a vostra esposa la Creu;
¡quí com Vos entre sos braços
pogués dar l'ànima a Deu!

Adés diguérem que en ses poesies místico-subjectives s'acostava un poc Mn. Cinto a la gloriosa escola castellana del segle XVI, mes els fermalls que aferraven l'ànima de nostre poeta a la secular catalana; feren que'l vocabulari ardent de la passió terrena, nodridor constant des del «Càntic» de Salomo, de les ubriagueses poètiques de divinals amors, no sigui tant freqüent en Mossén Cinto com en la poesia mística del segle d'or castellà. La literatura catalana no les ha amprades mai aquelles expressions místico orientals, ni en Lull se'n troben entre les exquisideses del «Libre d'Amic e Amat», per més que digués Mn. Joan Benlabü, l'editor valencià del «Blanquerna» en 1521, que en aquell llibre son autor «imita especialment a Solomó en los Cantics». Malgrat aixó i haver-ne tret l'idea de la manera dels sufies «qui han paraules d'amor e exemplis abreviats» i malgrat que «Blanquerna se sentí fora eixit... e cogità que força d'amor no segueix manera» la manera com en Lull escrigué son llibre místic fou tant netament catalana que d'orientalismes com aquells dels quals és feta qüestió, no'n sabem trobar ni rastre. No hi fa res que a voltes el pensament s'emboïlli amb el mantell oriental de la paràbola, l'expressió candorosa, quasi luxuriant del poema epitalàmic del rei d'Israel devé ennoblida, idealitzada, sublimada per un senzill canvi de simil en el llibre català. *L'espòs i l'esposa* de l'himne judaic d'amor són *l'amat i l'amic* en l'obra excelsa de Lull.

La clau d'aquesta austeritat catalana d'expressió, rebutjant tot ço que no concordi amb el geni de sa llengua i amb el de sa raça, la dona, segurament, l'història, puix nostre menor contacte amb els alarbs féu que l'esperit català-

nesc no sigui tant a posta com el de Castella per a l'adopció d'imatges plàstiques i sensuals, com propies de les races d'Orient, les quals tot ho materialitzen fins a fer-ho tangible. També En Lull concreciona l'abstracte, quan li convé per a donar-ne idea clara, mes amb un estil tot diferent, com n'és prova la substitució del simil més amunt citat. En canvi ¡quina delicada manera de generalitzar i sobretot d'espiritualitzar, ajustant-se a la manera com la Llei Nova modificà la concepció de les relacions de Deu amb l'home!

J. FORNELL

(Acabarà)

RON BACARDI

Acaba de sortir

AUQUES I VENTALLS

per JOSEP CARNER

Preu: 5 pessetes

Dipòsit: Lluís Gili, Clarís, 82

De l'Assamblea de Falset

La política viva

A darrers del mes d'abril prop-passat va tenir lloc a Falset la 3.ª Assamblea general de la Unió de Vinyaters de Catalunya. Tot quan podria dir en son elogi estaria desplaçat aquí i resultaria una repetició innecessaria. La premsa de Barcelona va curar de donar a conèixer els debats dels assembleistes, serens i cortisans; les conclusions aprovades, curtes i pràctiques; i, sobre tot, la grandesa d'esperit dels habitants de la xamosa vila del Priorat. Ni una nota estrident, ni un discurs fora de to, ni una etzegallada d'aquelles que sovint comprometen l'èxit d'actes semblants; ¡que n'és de gran la força educadora de la naturalesa!; ¡que n'és de gran el nostre poble!

L'ànima col·lectiva va donar proves d'ésser allí ben desperta, ben viva. Res de ço que l'Assamblea ocorregué, pot deixar d'incorporar-se al seu conjunt homogeni, i cap dels discursos que's pronunciaren, com cap de les conclusions aprovades, desvià la corrent d'idealitat que, per damunt de tot, interessos dels agricultors inclosos, cercava el fi de mostrar que les comarques tarragonines estàn capacitades per a l'obra de la reconstitució espiritual de Catalunya.

L'individualisme, en altres temps, fou allí una flor de mal. No era el sà individualisme emersonià de *la confiança en si mateix*, de l'esperança en les propies forces segons llur desvetllament possible; sinó un individualisme feréstec, ineducat i passional, que ultra fer impossible tota tasca col·lectiva, no contribuïa a la formació de caràcters. La generositat, nascuda de la grandesa de cor, es manifestava en les esferes del sentiment; més quan aquesta mateixa

virtut havia d'ésser base de qualsevol actuació reflexiva, havia de servir d'estímul per a més ales realitzacions, se allunyava fins a convertir-se en egoisme refinat.

Sortosament, avui les coses han canviat, i avui, els habitants de les més florides comarques tarragonines, s'han convençut de la necessitat de la obra comú, i demostren en cada ocasió que se'ls ofereix que, com ha dit el delicadíssim Brunetière, «l'home social és la única realitat que existeix.»

S'ha donat el primer pas, ben important. Però manca anar més enllà; manca que aquelles terres prioratines vinguin a incorporar-se al moviment de restauració política (en el més alt sentit de la paraula) que s'ha produït arreu de Catalunya. Perquè fins al present, com que la obra col·lectiva no ha existit quasi, en l'esfera total de la societat, el caciquisme, la política vella, s'ha anat apoderant de tots els elements disgregats. ¿Com se volia agermanar l'Estat amb les bategades d'aquella opinió, si hauria calgut agermanar-lo amb cada una de les voluntats individuals?

L'Estat és la darrera i més alta aspiració social; i per aquesta raó requereix una societat formada, orgànica, que hagi arribat a un determinat grau d'educació en els principis de solidaritat, en els lligams que fan a cadascú responsable dels actes del conjunt i que reflexen aquest mateix conjunt en els actes de cadascú. Veusaquí, per tant, com no pot donar-se Estat en una societat informe, amassada en l'individualisme, perquè al cap i a la fi, Estat no és més que síntesi de civilització i cultura—com diu Orlando—, millor que de dret i coacció. 1

els pobles que no han arribat al punt necessari de cultura social, de cultiu de aquestos vincles que uneixen uns homes amb altres, no veuen l'Estat més que per un costat, el més migrat, el més raquític, el més trist; el de la política de ofici i dels polítics que exploten aqueixa política en benefici particular.

Els bons fills del Priorat saben el valor que té un vot; saben quina és la responsabilitat que cada ciutadà contrau en l'obra del conjunt; no ignoren que de la tasca honrada i serena dels individus en deriva la tasca fructífera, equilibrada i serena del *total social*, que diria l'Azcarate. Estàn ja, quasi bé, tocant l'ideal Estat, en aquesta realització que avui encarna tants elements abans escampats. Ells, per tant, han fet ja quasi tot el necessari per la seva part; ara falta tan sols que els homes de dalt, els directors, els que dediquen la seva vida a l'Estat, s'hi posin en contacte; ara manca solament, política de compenetració, política atenta millor a les necessitats que als teoremes, política que plantegi hipòtesis, en cada moment determinat, amb preferència a la tesi, (segons la vella distinció) que, de vegades, s'empassava inútilment hisendes i vides, esforços i sacrificis.

¡Quin bell paper hi representaven els polítics de l'Assamblea de Vinyaters de Falset! ¡Com el poble els retia públic homenatge d'agraïment, admiració i esperança! La Voluntat per un cantó, el poble, l'Assamblea i la Tècnica, per altre, apreciada ja pel poble, amada per tothom; la política pel darrer, abraçant-ho tot, aixecant la voluntat del conjunt fins als més alts cimals de la sociologia, fins a l'Estat. Aquell dia, el Priorat, feu quelcom més que una obra col·lectiva; aquell dia, el Priorat feu quelcom més que obirar l'Estat en llunyania; aquell dia, el Priorat visqué la vida de l'Estat nou; s'apartà de la carcassa política que fa tants anys el té empresonat, i va treure el cap al finestral d'una política nova, de desenrotllament d'energíes, de síntesi d'aspiracions, de compenetració entre el de baix i el de dalt. Des d'aquell

dia les seleccions fermentaràn la massa, perquè s'hi posaren en contacte viu, roent; des d'aquell dia, el Priorat és redimit.

L'esperit social matà l'individualisme; la obra comú és ja un fet constant, diari, viu. Faltava que la confiança en l'Estat arribés, i ja és aquí; potser no com a realitat per tothom, encara i per dissort; però si com a flor d'ametller que en mig de l'hivern de la vida política, de la vida organitzada de la societat, anuncia la primavera.

La vida espiritual catalana ja té un recó més per a florir. D'aquí en avant, tota la obra reconstructiva, tota la tasca de renovació i de substitució de la política vella per una política de contingut—

prescindint de partits, és clar—podrà descansar en els alts cimals del Mont-Sant fecundant el vas d'or d'aquell Priorat, d'esperit més ample que'ls seus confins.

JOSEP M. GICH

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibreria d'Alvar Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

Renunciament i Mort

(dels 60 als 89 anys de la vida de Miquel-Angel Buonarotti, o siga del any 1535 al 1564)

(Continuació)

També fou renunciament quan pel 1545, havent acabat una escultura que representava el Devallament de la Creu, la féu a troços.

I aiximateix quan pel 1547, aleshores que Paulus III li havia refermat la seva confiança enlairant lo a Prefecte i Arquitecte de la Basílica de Sant Pere de Roma, amb totes les prerrogatives per aixecar l'edifici, Miquel-Angel acceptà el càrrec, declarant que mai per vell a què arribi no abandonarà la obra, car pensa regentar-la per amor de Deu i amb ell ja es dona per pagat. I practicant-ho està al davant de la construcció durant 17 anys sense cobrar-ne sou.

Sembla que anteriorment la construcció de la iglesia de Sant Pere s'havia convertit en un veritable camp de fraus i desordres per part dels empresaris de la construcció, fornidors de materials i administradors. Si els temples estessin

subjectes a perdre del seu destí sagrat a cada contacte de les mans culpables, que no pogués més la virtut beneïdora de Deu que no pas el grapeig barroer de la cupiditat, no ens avindriem a resar refiats en el temple de Sant Pere de Roma sobre la pedra del qual s'hi projecta l'ombra d'histories de lladres i homicides. Antonio di San Gallo, l'arquitecte anterior a Miquel-Angel, encobria greus mancaments.

Miquel-Angel, així que entrà en el càrrec es posà al cap d'acabar amb l'antic desgovern, ço que li aixecà en contra una partida acapdillada per un arquitecte: Nanni di Baccio Bigio, que ja de temps perfidiava per a ocupar el lloc de Miquel-Angel. Aqueixa partida es cuidà d'anar divulgant que Miquel-Angel no entenia res d'arquitectura i que malgastava els diners destinats a la obra de Sant Pere; després, valent-se de la

MOSAICHS E F ESCOFET & C

Paviments Unifas

Barcelona

Ronda Sant Pere-8

credulitat i la copdicia d'inspectors i obrers, i fent-se seva alhora la voluntat del Comité d'administració de l'edifici, del Sant Pare i d'alguns cardenals, la mateixa partida conseguí fer comparèixer Miquel-Angel davant de un semi-tribunal. L'artista es justificà. Altre temps per a no morir-se d'arborament hauria deixat l'obra i fugit de Roma. Ara sembla que el dring del seu nom ja li soni sordament. *No la lluita, sinó la pràctica. I fer-se d'ella una virtuosa condició d'invulnerabilitat.* Veusaquí com devia entendre la vida en aquests anys.

La sumissió dels aprenentatges de la adolescència, i dels altres més durs encara de la maturitat esquerra, torna a recobrar el setial on l'orgull creador tingué un llarg interregne abrusador

Convençut de que el seu càrrec va lligat amb un voler diví, Miquel-Angel s'entrega al treball del temple, i si l'artista tingués aital poder, podríem dir que al posar ell les mans en l'obra, contra la immoralitat dels predecessors li restablí el seu destí sagrat.

Els Pontífexs que s'anaren succeint, Juli III, Marcel II i Paulus IV, li feren costat en la pietosa empresa

Pel 1563, a instigacions del partit contrari, l'ajudant principal de l'artista fou empresonat per falsa acusació de robar, i el capataç de les obres mort a punyalades. Miquel-Angel es tingué de veure, no ja amb col·laboradors, sinó amb els contraris ficats al cor mateix de la seva acció. I tampoc es revolta. Consegueix

posar Gaeta enlloc del capataç assassinat, però el Comité d'administració despedeix Gaeta per a donar el seu lloc a Nanni di Baccio Bigi, totjust: el capítol de la partida de les calumnies i de la sang, primer enemic de Miquel-Angel en aquesta guerra. Aleshores si que Miquel-Angel, que encara guardava al fons del seu esperit de renunciament un sentiment de conservació, torna a ser sorprès d'aquell esverament vital que li feia veure la fugida per tota defensa i revenja, i s'allunya un temps de Sant Pere, exigint una nova indagació per restablir la veritat; fins que Nanni di Baccio Bigi és despedit, i ell resta presidint les obres de la Basilica fins al 1563, pocs mesos abans de morir.

La gran cúpula projectada d'ell no pogué veure-la acabada, car no fou fins entre'ls 1588 i 1590 El primer projecte d'aquesta cúpula l'havia fet Miquel-Angel l'any 1546. Del 1558 al 1560 treballà en la execució d'un model de fusta que era una reducció exacta. Altra treball seu en la Basilica, a més de la carcassa de les quatre naus, és la volta de la nau sud i quatre petites cúpules que la flanquejen, així com el reforçament d'arcs i pilars i la construcció de dugues grans escales per pujar a la cúpula de les voltes. Més endavant la planta que Miquel Angel havia projectat en forma de creu grega ha sigut ampliada en forma de creu llatina.

JOSEP LLEONART

A l'Ajuntament

L'Exposició d'Electricitat

Sessió solemne

L'instància de la directiva

El senyor Junoy llegeix, en nom de la Directiva, una instància dirigida a l'Ajuntament.

«Excmo. Sr.: Considera esta Junta Directiva, que el actual solemne instante es el indicado para presentar a V. E. las impresiones de los primeros estudios realizados en cumplimiento del honroso encargo que recibiera la infrascrita, de llevar a cabo en la ciudad de Barcelona el proyecto de una Exposición Internacional de Industrias Eléctricas, conjuntamente con una Exhibición de todas las manifestaciones de la vitalidad española.

Varios conceptos previos—de una capital importancia—han inspirado esta labor preparatoria.

Una Exposición cual la que tratamos de realizar es la obra de una generación entera. Si se fracasa, no se puede en muchos años pensar en reconstituir y reanudar la trascendental iniciativa. Si por no sentirla, o

por realizarla sin acierto, tarde o con daño, no se alcanza la plenitud de los esfuerzos individuales y colectivos, el calor de entusiasmo que los fecunda y multiplica, la confianza que estimula el celo, la fuerza de voluntad que impulsa la acción y la unidad de la acción, que garantiza el éxito, arrostran los iniciadores u organizadores que no acierten la grave responsabilidad de haber provocado un estancamiento o una decadencia en el progreso de la urbe.

Estos sueños de gloria de una generación truécanse entonces en ingrata pesadilla de la generación que sigue, la cual acaba por fiagelar severa las imprevisiones de los que retardaron indefinidamente reformas útiles, mejoras necesarias, embellecimientos, en suma, que pudieron anticiparse como ofrenda del patriotismo al día de mañana.

Es el alto sentimiento de esta responsabilidad el que inspira a la infrascrita el firme e inquebrantable propósito de realizar una Exposición que, por su estructura, magnitud e importancia, por sus modalidades to-

das, sea bella y grande, digna de la gloria de Barcelona, del buen nombre de España enaltecedora, o de renunciar a realizarla, si así no ha de ser, declinando con gallardo gesto de cívica franqueza la delicada misión que se le ha conferido.

O ha de marcar la Exposición que se proyecta una nueva etapa en el porvenir de nuestra ciudad, o no ha de ser: o será la presentación ante el mundo de un país en via de reconstitución a través del despertar de la raza y a la luz de un resurgimiento social y económico, cuyas palpitaciones se sienten en las entrañas de la nación, o no tendría razón de ser la Exposición de Barcelona.

La visión opulenta, magnífica, grandiosa, que de ella tiene la infrascrita, requiere, intensa y eficaz, la patriótica solicitud de todos, y de un modo especial el concurso activo y resuelto del Estado, al que es fuerza convertir en socio sincero de la obra común, no sólo en el aspecto económico, sinó con el aportamiento sin enervantes regateos de todos aquellos medios, facilidades y energías que en la mano guardan los Poderes públicos.

El momento se acerca de convencernos o desengañarnos respecto a las buenas disposiciones del Gobierno. Pronto hemos de ver si siente, como nosotros hondamente lo sentimos, el problema de la dignificación de España ante el extranjero por una obra de trabajo, en el interior de tregua, de paz rayana en la fraternidad que sólo engendran los ideales colectivos—de asombro admirativo fuera—arrancado por la inesperada grandeza de nuestro esfuerzo.

Mas, con todo y contar esta Junta con el prestigio que le da la delegación que se sirvió hacerle el Excmo. Ayuntamiento de Barcelona, entiende que las peticiones que deba formular a los altos Poderes del Estado deben venir consagradas por explícitos acuerdos de V. E. y que en las gestiones a practicar para que sean aceptadas, es conveniente que en todo momento el concurso de V. E. nos acompañe y fortalezca.

Y al calor de estos sentimientos, excelentísimo señor, venimos laborando, acumulando materiales, documentándonos con solidez y método, para corresponder a la confianza de nuestros conciudadanos.

La ordenación impuesta al desarrollo de los primeros trabajos, exigió ante todo que se estudiase la cuestión referente al emplazamiento del Certamen, problema complejo y delicado, que sobre desvanecer esperanzas, afecta a intereses, problema que desde luego nos planteará otro de carácter previo, el que se deriva de la carencia en nuestra ciudad de grandes espacios libres, por nosotros o retardados u omitidos. Otras poblaciones, al tratar de realizar una Exposición han podido disponer o estudiar diversos emplazamientos. Ocurre en Barcelona lo contrario, porque el prodigioso y anárquico desarrollo de la construcción particular no ha ido acompañado de aquella acción de carácter municipal, paralela a la formación de las grandes urbes.

Y por ello no se ocultarán a V. E. las razones de diversa índole, de prudencia o previsión principalmente por las que esta Junta al abstenerse de proponer un acuerdo en firme, se limite a aquellas consideraciones, que con claridad parezcan pertinentes para que pueda con respecto a tan importante extremo adoptar V. E. la resolución que entienda más conveniente a los intereses que a su celosa administración están encomendados.

Si las exposiciones suelen marcar un momento de intensidad para la vida económica de los pueblos, cristalizando en definitiva en exteriorizaciones de grandes desarrollos de la vida ciudadana, acaban por ser el pretexto, la ocasión determinante para resolver el mayor número de problemas de orden urbano y la mayor cantidad posible de reformas y embellecimientos necesarios.

En ese criterio se ha inspirado ya V. E. con los acuerdos adoptados y especialmente el relativo a la constitución de una Comisión especial para el estudio de cuantas reformas hayan de encontrar en la Exposición el momento decisivo para ser realizadas. Deber ineludible es, pues, de la infrascrita señalar a V. E. que a su juicio, de todos los llamados a resolverse, ninguno tiene para Barcelona tan capital importancia, como el de los espacios libres.

Si ahora no se buscan, no se retienen con mano enérgica, no se encontrarán más tarde. El crecimiento normal de la ciudad los llena y los sacrifica. El problema se agrava cada día en dirección a lo insoluble, y de no resolverlo con motivo de la Exposición, es de temer que de un modo definitivo tuviese que declararse irrealizable.

Los estudios realizados por la que suscribe permitenle indicar a V. E. que en el momento actual puede aún atenderse a tan gran necesidad, creando dos parques: el de la parte alta de la Diagonal, donde confluyen los términos municipales de Barcelona, Sarriá, Hospitalet y Esplugas, libres en buena parte de edificaciones, próximos a las montañas de la vecina cordillera, en comunicación fácil con la ciudad, una de cuyas más amplias vías, la Diagonal, ha de llegar hasta ellos.

Para el otro debería ampliarse el parque que el municipio tiene acordado en Montjuich, dándole una extensión muy superior a la actual, la que haría de él un lugar libre muy próximo al centro de la ciudad, de fácil acceso y de indiscutible belleza.

De aceptarse por V. E. estas indicaciones, resuelto quedaría el problema de los espacios libres, ya que contaría entonces Barcelona en su interior con los parques de la Ciudadela y Montjuich, y en su cintura el indicado de la parte alta de la Diagonal, el forestal del Tibidabo, formado por los terrenos ya adquiridos, y el del Besós, señalado a las futuras iniciativas del Municipio en el plano Cerdá.

Esto advertido, toca a la infrascrita resumir su impresión respecto al emplazamiento más a propósito para la proyectada Exposición.

Con verdadera tristeza, ha debido de apreciar esta Junta Directiva la escasa capacidad para el emplazamiento de los terrenos del Parque y cercanías de la Plaza de las Glorias, en que se había pensado emplazar la primitiva Exposición limitada a las Industrias Eléctricas.

Cien hectáreas bastarán apenas—tal como la concebimos—para la doble Exposición que proyectamos, y, para disponer de tal espacio en la Plaza de las Glorias, precisaría haber resuelto el problema total de los ferrocarriles—que demanda muchos años y muchas docenas de millones,—para librar aquella zona de pasos a nivel y cruces de vías férreas, que son hoy un obstáculo insuperable para todo intento de urbanización. Es de esperar que V. E., si no con la imposible rapidez que el emplazamiento de la Exposición exigiría, con toda la solicitud

que la gravedad del problema reclama, procurará resolver la magna cuestión de los ferrocarriles dentro el término de Barcelona, único medio para que la propiedad de aquella zona cese en su estancamiento y participe de las ventajas del progresivo engrandecimiento de nuestra ciudad.

En cuanto a los terrenos del Besós, estimóse que no eran los más adecuados, por las circunstancias de hallarse relativamente lejos de los centros urbanos y de ser de difícil solución el problema de establecer cómodas vías de acceso, aparte del interés que para el progreso de la urbanización de la ciudad pueda tener la circunstancia expuesta de estar destinados en el plano de Cerdá tales terrenos a parque que resuelva el problema de los espacios libres en la zona donde se hallan enclavados.

Objeto de detenido examen han sido también los terrenos donde confluyen los términos municipales de Sarriá, Esplugas, Hospitalet y Barcelona, y aún cuando hubo de estimarse que en los mismos concurren varias circunstancias que permiten considerarlos como de espléndidas condiciones para constituir un soberbio parque en el Noroeste de la ciudad, consideróse, no obstante, que para ser emplazamiento de la Exposición se hallaban bastante alejados del centro de Barcelona, y que no permitirían que una ciudad marítima como la nuestra hallase en la contemplación de las bellezas del Mediterráneo un hermoso complemento, sin o'vidar que la circunstancia de pertenecer los terrenos a diferentes términos municipales, habría de dificultar los trámites administrativos que el proyecto exigiera. Además, debió de tenerse en cuenta muy particularmente cuanto hace referencia a los transportes de mercancías; problema íntimamente enlazado con los de carácter general, y que en estos terrenos sólo podría ser solucionado mediante el cuantioso gasto que significaría la construcción, con cargo a los fondos de la Exposición, de una vía de enlace entre estos terrenos y la estación de Sans.

Por último, estudióse detenidamente el emplazamiento en los terrenos de la falda de Montjuich, orientados hacia la ciudad, pudiendo apreciar desde luego que su situación topográfica permitiría a cuantos visitasen la Exposición contemplar el panorama admirable de nuestra urbe avanzando desde las orillas del mar hasta la falda de la vecina cordillera y por poniente en dirección del llano que fertiliza el río Llobregat.

Pero a esta apreciación que en orden a las

bellezas que a aquél emplazamiento pródigamente ofrece la naturaleza, hubieron de asociarse otras de singular importancia, estimándose así que las quebraduras que en momentos ofrece el terreno, después de presentar grandes espacios llanos para que en ellos puedan levantarse los edificios monumentales, habrían de permitir su aprovechamiento para que la concepción genial de nuestros arquitectos diese a la Exposición un carácter de originalidad que permita romper con la clásica visión de las Exposiciones extendidas por grandes llanuras, con ritmo de pesada monotonía y presentarse bajo nuevos moldes donde seguramente el arte hallase adecuado momento de manifestarse en variadas formas.

Además juzgóse desde luego que el emplazamiento de Montjuich ofrecía la ventaja de su proximidad a los centros urbanos para facilitar la visita de la Exposición, y que con motivo de ella conseguiríase sin duda la debida urbanización y embellecimiento de una parte de la ciudad que por su situación viene llamada a constituir uno de sus puntos más pintorescos, agradables y atrayentes. De alturas semejantes a la de Montjuich han hecho diversas ciudades su verdadero centro de irradiación y así lo vemos en la antigua Atenas, Edimburgo, en Lyon, y en otras capitales donde la proximidad de las colinas supo ser sabia y provechosamente aprovechada.

Por todo lo indicado la infrascrita formula las siguientes conclusiones, que somete al alto criterio de V. E.

Primera: Que precisa recabar del Estado mediante una ley votada en Cortes, que participe, en la misma proporción que el Ayuntamiento de Barcelona, en el esfuerzo financiero que la celebración de la Exposición exija y que, en la propia ley y en las resoluciones ministeriales que se estimen necesarias, dé cuantas facilidades y preste todos los concursos que el éxito de la Exposición demande.

Segunda: Que precise igualmente que el Ayuntamiento resuelva el problema de dotar la ciudad de grandes espacios libres en uno de los cuales la futura Exposición pueda emplazarse, a cuyo fin se permite indicar que, desde luego, acuerde la ampliación del actual parque de Montjuich con arreglo al proyecto que se acompañe, o a aquel otro que V. E. juzgue conveniente y ordene el estudio para la creación de otro parque en la parte alta de la Diagonal, procurando obtener la aprobación del Estado y la subsi-

Fábrica Barcelonesa de Cel·luloide, Goma i Aposits

CENTRAL:
Fontanella, 20

SUCURSAL:
Ronda de Sant Pere, 12

FABRICA: Font honrada, 3

Jogueteria, Tocador i objectes de cel·luloide ■ Ortopedia, Higiene i artíoles de goma. ■ Cotons, glasses, benes i sabons antissèptics.

Enviem catàlegs als compradors a l'engrós

TUSELL GERMANS - Barcelona

guiente declaración de utilidad pública de uno y otro.

Tercera. Que para el caso de que se acordase emplazar la Exposición en Montjuich y como elemento previo para poder decidir tal emplazamiento, se procure obtener del Estado que suspenda los efectos de las zonas polémicas, en lo que afecta a las obras e instalaciones de la Exposición y por durante la celebración de esta, en la forma y con las garantías que de acuerdo con el ramo de guerra se establezcan.

Cuarta. Que en el curso de las gestiones a practicar por la Junta Directiva acerca de los altos poderes del Estado, vaya acompañada, en el momento en que se estime preciso, por una delegación de ese Ayuntamiento »

Discurs del Sr. Cambó

El president concedeix la paraula al senyor Cambó.

Comença recordant sucintament la gestació de la idea. Fou una iniciativa individual que trobà ambient entre algunes entitats industrials i que anà formant-se i creixent fins que fou acollida i patrocinada per el Ajuntament.

Va ser designat el Comitè organitzador que concretés la idea, que en un principi havia d'ésser una exposició monogràfica una d'aqueixes exposicions, ara tant en ús, que's limiten a una sola especialitat, que serveixen per a exhibir molts avenços, moltes perfeccions en un ram determinat, però que no deixen cap rastre, que no senyalen en el punt en que's celebren cap època de transformació.

Es indubtable que Barcelona sent des de fa temps la necessitat d'una Exposició que, com l'Universal, de 1888, marquí una fita en el camí de sa transformació. Les idees grans, quan troben poc ambient, fracassen. Al contrari, les idees modestes, si troben ambient favorable, es tornen grans realitats. Cent vegades, des de 1888 ençà, s'ha parlat d'organitzar una altra Exposició Universal, i ningú mai en va fer cas.

Va venir l'idea de la Exposició d'Electricitat, i ràpidament ha pres cos i ha adquirit importància. Es que aquesta idea va venir en el moment oportú, en el moment en que la ciutat—permeti's l'expressió—estava prenyada de grans esperances i desitjava veure-les convertides en realitats: en el moment que la electricitat prenía a Barcelona i a Catalunya una empena i un desenrotllament increïble.

I heus aquí que el Comitè designat es trobava entre dos termes contradictoris: entre la modestia de l'acord primitiu i les il·lusions de Barcelona. El Comitè cregué que devia interpretar el sentiment públic, i va emprendre resoltament la tasca, però fugint per de prompte de tota idea d'Exposició Universal, perquè aquesta mena d'exposicions avui dia estan desacreditades. Les darreres que s'han celebrat han sigut veritables fracassos.

Va creure que la Exposició d'aplicacions elèctriques devia tenir un caràcter internacional, però mantenint, rigorosament dins d'aquella especialitat, i al seu costat una exhibició de tota la vida espanyola.

L'Exposició especial d'Electricitat té l'èxit assegurat: el té en quant als tècnics que sempre hi trobaràn coses noves; el té en quant als interessats, perquè s'han de preparar a rebre els molts beneficis que l'electricitat els pot reportar; el té en quant al

gros públic que sempre està desitjós de veure novetats.

Sota un altre punt de vista el Comitè va jutjar de l'oportunitat del moment. Espanya, actualment, està desconcertada a l'estranger; a Espanya i als espanyols se'ls té en una desconsideració que en realitat no mereixen. Procurant, doncs, exhibir, tot el bo del país, tots els elements que té de valor postiu, no hi ha dubte que el nom d'Espanya creixerà davant del món.

L'any que ve es celebrarà la Exposició de Sant Francisco, que serà una exposició americana i a la qual el Govern dels EE. UU. dedica tot el seu entusiasme i subvenciona amb 250 mil·lions. Evidentment serà una cosa enorme que nosaltres no podem somniar en superar.

Però el factor diner i el factor mole no ho són tot. Un yankee pregunta quan li costaria reproduir al seu país les meravelloses Arenes de Nimes. I un arquitecte li contesta: —Això, vosaltres no ho podeu fer. Es necessita un capital de 2000 anys.

Doncs, bé: això, nosaltres ho tenim. Nosaltres tenim una tradició de civilització i un enginy que'ns permet lluitar amb aventatge amb l'Exposició de Sant Francisco.

Espanya no és un país purament d'Arxiu i de grandeses passades. Espanya fou un país industrial i les seves renomades indústries antigues tornen avui a la vida. Pocs països al món tenen unes produccions del sol i del subsol tan completes com el nostre. Cap país al món com el nostre pot presentar una tradició de tanta varietat d'indústries. Cap país pot presentar, per exemple, un art de forjar ferro, des de la forja gòtica a l'actual; ni una ceràmica tant meravellosa, ni una indústria de tapiços com la espanyola que pot competir amb la de més anomenada.

Cap país pot presentar com Espanya un intens esforç civilitzador a Amèrica, a Itàlia, a Flandes, a mil llocs; cap país com el nostre pot dir que el règim parlamentari ha nascut aquí, i que quan a Anglaterra ni's parlava de parlamentarisme, aquí teníem, no un, sinó varis parlaments, com pot dir que la vida municipal nasqué en aquesta ciutat, a Barcelona.

S'ha de pensar en l'interès gran que tindria una exhibició de ciutats espanyoles. Apart de Roma i de París, cap ciutat al món té una història tant interessant com Barcelona,

A més d'això, calculi's l'importància i el interès que tindria, ara que els descobriments arqueològics prenen tal volada, el exhibir els darrers descobriments celtibèrics i fenicis, per a la qual cosa el Comitè té ja oferiments.

Es pot fer una exhibició com no se n'ha fet cap altre. Espanya és un país de tradició,

però que no la deixa morir ni l'arrecona a un arxiu, sinó que la transforma i l'actualitza. L'èxit serà una gloria, un orgull. El fracàs seria terrible. La responsabilitat de ço que's va a acordar i a fer és tant grossa que és precís que el Comitè i els regidors se assegurin ben bé abans, de què el fracàs és impossible.

Dos punts principals s'han de considerar. L'un d'ells, és el concurs de l'Estat. És natural que a una obra que serà de tota Espanya, l'Estat hi cooperi. Sense l'entusiasme de l'Estat, el fracàs és segur. Però no ens hem de contentar amb soles promeses, perquè ja una vegada, amb motiu de la darrera Exposició d'Art, l'haver-se refiat de promeses de l'Estat, que no foren complertes, feu fer a Barcelona un paper tristíssim davant dels artistes estrangers.

L'altre punt és el de resoldre el problema dels espais lliures que necessita la ciutat. Fóra una temeritat emplaçar l'Exposició en terrenys que no fossin de l'Ajuntament, perquè vindria la lluita entre l'interès particular i el col·lectiu, i la Exposició aleshores faria nu mal gravíssim, determinant una puja de preus de terrenys, impossibilitant a l'Ajuntament adquirir mai més els espais necessaris per a formar els pulmons de la gran ciutat.

La Memoria aquí llegida diu francament que la Directiva s'inclina a l'emplaçament de Montjuic, però és precís no pendre un acord precipitat que, de no ser encertat, costaria a la ciutat alguns mil·lions.

El senyor Cambó acaba dient:

«Es precís saber si l'Ajuntament, i l'Estat estan disposats a ajudar-nos. De vosaltres, no'm dubtem.»

Parlen a continuació el duc de Solferino, per a adherir-se al que s'ha dit i el comte de Lavern per a manifestar la influència de la Exposició en el pervenir de les relacions comercials de Barcelona, especialment les marítimes.

El Sr. Lerroux

Després parla el senyor Lerroux.

Es difícil, en ell, el moment actual, perquè varis sentiments li acuden al cor—no a la memoria—i el més intens de tots aquest sentiments és el de dir—després de tants anys—que tota la actuació de la seva vida ha estat encaminada a la grandesa d'aquesta ciutat, d'aquesta ciutat a la qual se sent tant fonament arrelat! I les seves paraules no són com el fum de l'incens davant l'altar, sinó que obeeixen a la realitat.

Per això l'honor més gran que ha rebut en sa vida política ha sigut l'haver-lo designat per a formar part del Comitè de la Exposició.

AGUA MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de Paris y Barcelona, etc., etc.   Diplomas y medallas de Oro

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago e intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.— Como garantía de legitimidad, exigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del Dr. Llorach, con el esudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y sustituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES

Administración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua RUBINAT-LLORACH

Ben clarament ha exposat el senyor Cambó el pensament del Comitè. El partit radical, amb tot l'entusiasme, amb tota l'energia, es posa al servei d'aquesta causa.

L'orador és optimista irreductible. Tal com l'ha exposat el senyor Cambó, l'èxit és segur.

Barcelona podrà estar orgullosa de sa obra. Certes pertorbacions, més polítiques que obeint a altres sentiments, havien pogut fer creure en divorcis que no existeixen. El congrés de la raça espanyola, que és un dels atractius de la Exposició vindrà a demostrar que no hi ha tals divorcis i que aquesta raça és immortal.

Al reunir-se elements de tots els matges polítics, es dona al món un exemple d'alta cultura, que permet esperar que les lluites polítiques de l'esdevenir seràn menys violentes i més fructíferes i que s'apartarà de l'horitzó el temor de lluites intestines que retarden el progrés.

Fa un gran elogi del proletari barceloní i opina que convé preveure certs problemes socials que de no ser resoltos a temps, podrien ésser una rêmora per a l'Exposició.

Acaba dient que així com els creients, postrats davant l'imatge de sa fè, diuen «preguem» («oremus»), convé postrar-se davant de Barcelona, i dir: «Treballem».

Finalment parla el senyor Pich per a agrair a la Directiva l'obra patriòtica que ha fet.

«El poble mai vos ho pagarà prou. Treballem, que l'Ajuntament de Barcelona sols espera allò que vosaltres li proposareu.»

I dit això, la Directiva abandona la sala de sessions, acompanyant-la l'alcalde i la majoria dels regidors.

Una proposició

Al tornar el senyor Pich, manifesta que va a donar-se compte d'una proposició que firmen el senyor Abadal i altres, i és com segueix:

«La comunicació que se ha leído, suscrita por la Junta Directiva de la Exposición, i las palabras tan llenas de elocuencia, como de estudio y reflexión, con que aquella Junta acaba de informar a todos los concejales, proclaman el acierto con que obró el Ayuntamiento al designar las personalidades que la constituyen.

Toda consideración que ahora se hiciera para fundamentar la propuesta que debe concretar este acto el pensamiento de la Corporación municipal, fuera añadir solo palabras, no razonamientos, pues estos quedan concretados y agotados en las informaciones recibidas.

Por ello los concejales que suscriben tienen la honra de proponer a V. E. que al agradecer a la Junta sus trabajos y al aceptar con aplauso sus iniciativas, se sirva acordar, prévia la reglamentaria declaración de urgencia:

Primero. Ampliar el Parque que hoy posee V. E. en la montaña de Montjuich dentro de los límites que señala el adjunto proyecto al cual se presta la oportuna aprobación a todos los efectos legales procedentes.

Segundo. Que por la Alcaldía se dé a este proyecto de Parque la tramitación legal más procedente para que cuanto antes sea esta obra declarada de utilidad pública a los efectos de la ley de Expropiación forzosa.

Tercero. Que se proceda desde luego al estudio de un Parque municipal en la parte superior de la Gran-vía Diagonal, en la con-

fluencia de los términos municipales de Barcelona, Sarrià, Hospitalet y Esplugas,

Cuarto. Que se hagan las gestiones necesarias para lograr de los Poderes públicos la promulgación de una ley, en que reconociendo la excepcional trascendencia que para toda España ha de tener la celebración de la Exposición Internacional de Industrias Eléctricas y la Exposición Nacional, a) conceda una subvención del Estado proporcionada a la importancia de ambos certámenes y en forma aparejada a las cantidades que invierta en esta obra el Ayuntamiento de Barcelona; b) autorice a los efectos del artículo 10 de la ley de 1878 la realización del Parque de Montjuich y del otro que debería emplazarse en la parte superior de la Gran-vía Diagonal si el estado de su tramitación lo permitiera; c) disponga la suspensión de los efectos de las zonas polémicas en lo que afecte a las obras e instalaciones de la Exposición y por durante la celebración de esta, en la forma y con las garantías que de acuerdo con el ramo de Guerra se establezcan para el caso en que se acordara emplazar en el referido Parque de Montjuich dichas Exposiciones; d) reconozcan la Junta Directiva como organismo oficial con las facultades que le ha conferido el Ayuntamiento, autorizando a este para delegar además de la Junta aquellas otras facultades que se determinen y sean convenientes para el mejor éxito de las obras proyectadas; e) otorgue además todas aquellas facultades que sean necesarias para la realización de los Certámenes y para que la urbanización de la ciudad responda en la época de su celebración a su importancia, teniendo en cuenta la forma en que se desenvuelven los extremos anteriores.

Y quinto. Que por el alcalde, de común acuerdo con la Junta Directiva, se realicen todas aquellas gestiones necesarias para llevar a término los extremos anteriores y que asimismo se autorice al alcalde para el caso en que el estado de las gestiones que se le encomienden lo reclamara, pueda designar una comisión de concejales que le auxilie en aquellas, trasladándose, si necesario fuere, a la Corte, debiendo en esta oportunidad practicar dicha comisión, además, todas aquellas otras gestiones necesarias para la resolución de los asuntos municipales pendientes en Madrid.»

El senyor Martorell proposa incloure-hi l'adquisició de la zona marítima, des de la Barceloneta al Besòs, seguint en això l'iniciativa del senyor Durán i Ventosa.

El senyor Abadal, després de fer una crida a l'unitat espiritual dels barcelonins perquè el projecte d'Exposició trobi l'ambient degut, creu que el que demana el senyor Martorell és de transcendència, perquè equival a restablir les relacions de Barcelona amb el mar que tants dies de gloria li donà.

Però no creu oportú incorporar-ho a la proposició. Més valdria que ho gestioni, ja la comissió consistorial de millores urbanes, ja la que anirà a Madrid amb el projecte de la Exposició.

Parla breument el senyor Grañé per a dir que si va una comissió a Madrid, hauria de mirar de obtenir la cessió del castell de Montjuich.

Es aprovada la proposició, i a proposta del senyor Pich, els regidors van amb la Junta Directiva, en cotxes i amb escolta de municipals, de cavall, cap al Govern civil.

De la Premsa

Domínguez Carles

Se comprende que en épocas remotas, cuando la vida era todo tranquilidad y sosiego, existiera algún pintor que, guiado por su instinto natural, fiando sólo en la contemplación, llegara a poseer una exquisita sensibilidad artística que transmitía a sus obras, emanando lo que vino en llamarse inspiración, como las aguas diáfanas de una pristina fuente. Los rumores de la humana agitación eran muy suaves. Apenas si llegaban hasta la solitaria celda los chirridos de una carreta. La vida del artista podía tener algo de beatitud. La imagen de las cosas era sencilla. El mismo misterio del Universo, se movía por medio de un artilugio nada complicado. En una celda de Fiesole, bastó un espíritu inocente y un libro de horas, en medio del augusto silencio del claustro, para formar un gran artista.

Pero hoy, añadiendo ciencia, hemos añadido dolor. Ya el artista no puede ser un sencillo obrero, un ingenuo monje que fía sólo en sus dotes naturales para crear su obra; que le basta la contemplación, para herir su sensibilidad. La vida agitada, vertiginosa hace que el hombre moderno tenga siempre sus nervios en tensión. Los ruidos de las grandes ciudades con el chirriar violento de sus monstruosas maquinarias han atrofiado la hiperestesia. Un vórtice todo se lo

traga. Sólo con un soberano esfuerzo de voluntad, sólo con una gran cultura se puede llegar a educar nuestros sentimientos desviados de sus cauces naturales; haciendo abstracción de ese pandemonium de la vida exterior que nos envuelve para concentrar nuestra inteligencia hacia las más puras y serenas especulaciones artísticas, hacia las más elevadas regiones.

El arte ha sufrido las consecuencias de esta vida de agitación. De aquellas melodías exquisitas, suaves y sencillas, de la música de los primitivos se ha pasado al arte de los ruidos. Y en pintura, de la exquisita sensibilidad de la forma, se ha pasado al arte de los colores. En general se ha llegado a imponer la creencia de que pintar era la ciencia de combinar colores en una forma que hiciera bonito. Y esto ha conducido al arte a una gran prostitución. La maltrecha sensibilidad del público ha aceptado esta fórmula como buena y como definitiva. Bastardamente satisfaría a los ojos esta pintura, sin conmover el espíritu. Arte simplemente epidérmico, nada sensual, porque la sensualidad subleva todo el organismo y lo trastorna y lo conmueve y lo embriaga y enciende todos los cinco sentidos, mientras que ese arte apenas si rudimentariamente acaricia la vista en una forma fugaz y rápida.

De los peligros de este arte epidérmico, efectista, de las coloraciones ha sabido apartarse Domingo Carles. Dotado de un gran talento con una sólida cultura se ha ido creando nuestro joven pintor esta sensibilidad intelectual tan necesaria para el artista moderno. Ha ido estudiando la técnica de los maestros y ha seguido todas las corrientes de las modernas especulaciones. Y ha llegado a crear después de algunos tanteos y vacilaciones una obra fuerte y potente, sana, viva y exquisita, que le coloca, en Cataluña, en la primera hilera de combate.

Carles pasa del impresionismo a la construcción y de la construcción a la síntesis. Se diría que hoy se encuentra fluctuando en aquel puente que a la vez separa y une Renoir de Cezanne. Está en el principio de su labor. No importa. Ya se ve una tan grande firmeza en algunas de sus obras que pueden apreciarse como singular producto de su privilegiado ingenio.

Cuando más se acerca a la construcción, Carles, más se aparta de las veleidades del colorismo. Y no es que no sea un colorista. Al contrario. Encuentra tonalidades exquisitas y sabe buscar las más deliciosas armonías. Pero el cabrilleo en pintura, el deslumbramiento sirve de adorno para cubrir lagunas. Se tiene que ir para hacer arte honrado, que es el único que tiene vida, a la austeridad del color, acentuando sus valores y buscando la íntima relación que tiene con las formas para dar esta sensación de vida que se encuentra en alguna de sus Naturalezas muertas, que, especialmente la que reproducimos en esta Plana y la señalada con el número 16, en el catálogo de la Exposición, son obras de tanto realce que nos atrevemos a decir que no tan sólo nunca se habían pintado en Cataluña sino que jamás se habían expuesto entre nosotros bodegones como esos, de tan recia ejecución, de tan exquisita sensibilidad. Son obras estas que pueden resistir la comparación con las mejores de su género; que no palidecerían al lado de pinturas maestras. ¿Está el secreto de su atractivo en los matices de las jugosas frutas, de esas privilegiadas manzanas predilectas de Carles? ¿Está en aquella firmeza de construcción haciéndose la luz color y el color forma y la forma relieve y el relieve, vida? Ese bodegón de Carles, (n.º 17) nos ha llegado a impresionar con la misma fuerza que un bodegón en azul, de Cezanne.

Si de la Naturaleza muerta pasamos a la Naturaleza viva, encontramos a Carles en

una forma distinta, pero que viendo la evolución que va siguiendo le conducirá a idénticos resultados que los obtenidos con sus bodegones. Con éstos pasa de las flores a las frutas en una forma ingente y majestuosa. En las rosas ensaya; en las manzanas construye. En sus ensayos emplea el rojo liviano; llega a la construcción con la honrada sinceridad del azul. En los paisajes pasa, pero no en tal alto grado, de lo homogéneo, indeterminado y abstracto a lo heterogéneo, determinado y concreto. De una confusa impresión a una síntesis de los volúmenes, que empieza a adquirir forma, por ejemplo, la pintura de «La font». Pero en todos sus paisajes, principalmente en «Els pallers», se encuentra una visión personal y propia que se aparta de lo que ya constituía la nota vulgar de la comarca olotina, siempre interpretada bajo un mismo prisma, constituyendo ligeras variaciones sobre un mismo tema. No como si siempre el paisaje fuera el mismo, sino que fuera el mismo el temperamento que lo traducía, la percepción visual de quienes lo pintaban. Carles ha sabido crear en este paisaje una nueva modalidad. Y ha puesto en sus cielos como ráfagas mágicas, vibraciones de color que se hacen luz.

Carles, en esta primera Exposición de sus obras, nos descubre toda su personalidad fuerte y potente. Hombre culto que especula y que ensaya; artista de alma exquisita y de temperamento sensible. Espíritu inquieto que no se acomoda a la satisfacción fácil. En una palabra, un gran pintor que sabe profundizar la esencia de las cosas y que promete hacer obra perdurable.

ROMÁN JORI

(De La Publicidad).

OBRA NOVA

J. M. LÓPEZ-PICÓ

OP. IV

Espectacles i Mitologia

Estampa de F. X. Altés. — Barcelona

Preu: 3 Pessetes

Informació

Jocs Florals de Lloret de Mar

A tots els escriptors del domini de la llengua catalana, en qualsevol de sos bells parlars, invitem als Jocs Florals de nostra vila que es celebraran el 24 de juliol, diada de Santa Cristina, honorant la nostra Festa Major, de fama tant gentil, i l'inauguració solemne de les obres de restauració del Temple parroquial.

PREMIS:

Flor Natural, a la millor poesia de tema lliure, a l'albir del poeta.

Premi de l'Ajuntament, que serà en metà c, no excedint de 100 pessetes. A la millor

poesia que canti les belleses d'aquesta vila.

Premi de l'I-ltm. Sr. Bisbe de Girona. Un objecte d'art, a la millor monografia de l'Esglesia parroquial.

Premi de la Diputació de Girona. 50 pessetes a la millor poesia que canti les proeses del vaixell lloretenc «Santa Eularia», per sobrenom «Primer de Catalunya.»

Premi del diputat a Corts don Joan Ventosa i Calvell. Un objecte d'art, a la millor poesia que canti les gestes dels Sometents armats de Catalunya.

Premi del diputat provincial don Pius Cabanyes, 250 a la millor poesia de tema lliure.

Premi del canonge doctor don Agustí Vilà i Doménech. Un objecte d'art, a la millor

== EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES ==

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telèfon-Central: Pelayo, 44, telèf. 1,113 ♦ Economia. Veritat en els preus

Important: La Egipcia es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat.— NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fóra.

poesia que canti l'esperit cristià de la marina catalana.

Premi del senador senyor marquès de Alella. A la millor narració poètica en vers o prosa de la professó per mar de Lloret de Mar.

Premi del senador don Frederic Rahola. Un objecte d'art a un treball de tema lliure en prosa o vers.

Premi del senador senyor comte de Figols. 100 pessetes al millor treball que desenrotlli el tema: «L'influència de l'ambient de Lloret de Mar en la composició de l'obra d'En Camprodón Marina».

Premi del senyors Obrers de Santa Cristina. Un objecte d'art a la millor poesia dedicada a Santa Cristina..

Formen el jurat calificador: don Joan Ventosa i Calvell, president; don Joaquim Riera i Oms, don Ferràn Agulló i Vidal, don Emili Fàbregas i Mataró, i don Josep Castany i Gelats, secretari.

Totes les composicions seràn adreçades al secretari del jurat, don Josep Castany, Plaça de la Constitució, 4, Lloret de Mar.

No es concediràn accessits.

L'admissió dels treballs finirà el dia 25 de

juny d'enguany. Aquests es presentaran en la forma de costum.

Lloret de Mar, 21 d'abril de 1914.

Si algun dels temes resulta desert o no pot adjudicar-se a composició adequada, el Jurat pot concedir el premi a qualsevol que al seu judici en sigui mereixedora.

De l'Institut d'Estudis Catalans

Concurs de la secció històrico-arqueològica

La secció històrico-arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans, amb el propòsit d'afavorir l'ordenament i estudi dels arxius de les petites localitats, ha acordat obrir un concurs que's regirà per les bases següents:

Primera. Es concediràn dos premis, un de 500 pessetes i altre de 250, a l'arxiver que millor hagi ordenat la documentació d'un arxiu, no particular, municipal, eclesiàstic, notarial, etc., d'interès històric.

Segona. L'arxiu ordenat ha de trobar-se en una població que no passi de 10.000 habitants.

Tercera. Queden exclosos del concurs els arxius que hagin rebut alguna subvenció de l'Institut.

Quarta. Els arxivers que's creguin en condicions per a optar als premis esmentats deuràn posar ho en coneixement de la secció històrico-arqueològica de l'Institut, abans del 15 d'octubre de l'any corrent, acompanyant una nota on se dongui compte dels treballs fets en els arxius respectius.

Quinta. El veredictes es farà públic per tot el mes de desembre d'enguany.

DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluís de Peguera, extractades per

Francesc Maspons i Anglèsell.

Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudència catalana.

— Camiseria
i Corbateria

==== Boqueria-32

:::BARCELONA:::

ESPECIALITAT —
en CAMISES a MIDA
GRAN BARATURA
==== de PREUS

AIGUES MINERALS NATURALS

de la

SOCIETAT ANÓNIMA

VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** les afeccions del **estómac**, **fetge**, **melsa**. Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán**. Cridem la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorprendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fàbrica i **no fonts de origen**.

DE VENTA A TOTES PARTS

Administració: **RAMBLA de les FLORS - 18-ent.º**

**VIUDA DE
JOSEP RIBAS**

**MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS**

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL

**MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS**

METAL-LISTERIA & LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: **Plaça de Catalunya, 7**

Magatzems i Obradors: **Consell de Cent, núm. 327**

LA HISPANO SUIÇA
Fàbrica de Automòbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbils - **BARCELONA**

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes econòmics de essència i neumàtics.

Chassis per ómnibus i camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitaries.

Per transports de 1 1/2 i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

-Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de pràctics de ports salvament de naufragis i auxiliars de barco de pesca.

Làmpara "KRANZ"

LLUM BLANCA COM LA DEL SOL
VERITABLEMENT INSENSIBLE A LES SOTRAGADES
LLUM CONCENTRADA SOBRE L'OBJECTE, SENSE QUE
SE'N PERDI UN SOL RAIG
FORMA ELEGANT : TAMANY REDUIT

CLAVELL GERMANS
Barcelona—Rambla de les Flors, 16 (Dipòsit)
Mataró—Biada, 5 (Fàbrica)

COMPANIA "UNIC", S. A.
—Corts Catalanes, 401—
Barcelona.